

Анастасія Рижикова

*Науковий керівник – аспірант кафедри МВЗП Вовчук Л. А.,
Чорноморський державний університет імені Петра Могили*

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АЗІАТСЬКО- ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ: РОЛЬ І МІСЦЕ РОСІЇ ТА КИТАЮ В ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ

Посилення процесів регіональної інтеграції в АТР помітно змінює зовнішньополітичні пріоритети Росії і Китаю і здатне викликати фундаментальні зрушення у світовій політиці та економіці. Оцінюючи геостратегічні тенденції та геополітичні реалії Східної Азії можна відзначити, що Росії необхідно повномасштабне включення в процеси регіональної інтеграції в Східній Азії та АТР в цілому.

Strengthening of regional integration in the Asia – Pacific Region significantly alters the foreign policy priorities of Russia and China and can cause fundamental shifts in world politics and economy. Assessing trends geostrategic and geopolitical realities of East Asia may be noted that Russia must be included in the full process of regional integration in East Asia and Asia – Pacific Region as a whole.

Усиление процессов региональной интеграции в АТР заметно меняет внешнеполитические приоритеты России и Китая и способно вызвать фундаментальные сдвиги в мировой политике и экономике. Оценивая геостратегические тенденции и геополитические реалии Восточной Азии можно отметить, что России необходимо полномасштабное включение в процессы региональной интеграции в Восточной Азии и АТР в целом.

Міжнародна інтеграція, яка відбувається в різних регіонах світу, стала однією з найважливіших тенденцій сучасності в умовах посиленої глобалізації. Ця тенденція безпосередньо впливає як на внутрішній розвиток держав, так і на їх взаємодію на міжнародній арені. Багато аспектів політичного, економічного, військового, культурного та іншої взаємодії держав, у тому числі Росії та Китаю,

зумовлені їх роллю у світовій політиці, місцем у системі світогосподарських зв'язків, а також ступенем залученості в регіональні та світові інтеграційні процеси. Азійський регіон, на відміну від інших регіонів, що розвиваються, є слабо структурованим і не характеризується великою кількістю прикладів об'єднань, які змогли домогтися реальної інтеграції. Однак основи східноазійської регіональної спільності з принципово новим типом політичних, господарських та культурних зв'язків почали формуватися ще з середини минулого століття.

У контексті порівняльного аналізу з приводу історичних передумов та політичних умов інтеграційних процесів у двох регіонах можна відзначити, що в Азії політичний фактор сприяв інтеграційній взаємодії в економічній сфері. В об'єднаній Європі, яка характеризується сьогодні найвищим ступенем міждержавної інтеграції, навпаки, економічна інтеграція стимулювала політичну співпрацю. Виходячи з різних теорій західноєвропейської інтеграції, що передбачають кінцевий результат інтеграції, можна погодитися і з тим, що європейський інтеграційний процес потенційно має, перш за все, політичний характер.

До початку 90-х років минулого століття найбільш якісна еволюція інтеграційних процесів охоплювала в основному військово-політичну сферу, сприяючи стабілізації обстановки в Південно-Східній Азії. Інтеграційні процеси в АТР носили і носять глибоко суперечливий характер. Протягом багатьох десятиліть періоду “холодної війни” процеси економічного співробітництва та інтеграції неодноразово гальмувалися через серйозні політичні проблеми. Реальної інтеграції не сталося, хоча початок існування АСЕАН відноситься до досить раннього періоду, тобто процес розтягнувся в часі з поступовим розширенням інтеграційного простору (10 + 1, 10 + 3). У Східній Азії також не з'явилося структур регіональної безпеки європейського типу, які легітимізували б військово-політичну роль США у цьому регіоні, незважаючи на те, що інтеграційні процеси були викликані необхідністю військово-політичної стабілізації в Південно-східній Азії, враховуючи ідеологічне протистояння азійських країн у біполярній системі координат в роки “холодної війни”. Слід мати на увазі, що і сьогодні в Східній Азії зберігаються серйозні політичні проблеми, які надають деструктивний вплив на весь комплекс прояву інтеграційних тенденцій і процесів у регіоні.

Говорячи про роль і місце Росії і Китаю в інтеграційних процесах в АТР в умовах домінування економічного чинника у світовій політиці, необхідно враховувати вплив глобалізації. Сучасний

етап розвитку єдиного світогосподарського комплексу підтверджує позитивний вплив глобалізації на взаємодію національних господарських механізмів, що виводять держави на міжнародну арену. У російських дослідженнях відзначається, що саме зміцнення регіонального економічного співробітництва не в останню чергу стало розглядатися країнами Східної Азії як відповіді на виклики глобалізації, а вироблення внутрішньорегіональних правил торгівлі, інвестиційної діяльності та валютно-фінансового співробітництва – як заходи, покликані сприяти підвищенню ефективності їх національних економік. Дійсно, найбільший динамізм міжнародного співробітництва в Східній Азії спостерігається в економічній сфері, де діють більше п'ятнадцяти офіційних і неофіційних організацій інтеграційного типу, головними з яких є АСЕАН, АТЕС і все більше набуває авторитет ШОС.

Тенденцію позитивного впливу глобалізації підтверджують наступні процеси: активізація регіонального та міжрегіонального співробітництва в Східній Азії і ширше в АТР, створення зон вільної торгівлі (ЗВТ) на двосторонній основі, субрегіональних угод про свободу торгівлі (ССТ) в ЮВА, економічне зближення лідируючої “трійки” (Китаю, Японії та Республіки Кореї) в СВА, співпраця з валютно-фінансових питань в рамках (АСЕАН + 3) 74, а також розширення інтеграційного впливу Китаю в системі регіональних і глобальних господарських зв'язків.

Разом з тим глобалізація свідчить про нездатність багатьох держав, у тому числі і азійських зовнішньоорієнтованих економік, побудувати демократичне суспільство і одночасно створити ефективну національну систему господарства.

Що можна сказати про вплив інтеграційних процесів на роль Росії та Китаю на міжнародній арені? Інтеграційні процеси можуть впливати на розстановку сил на міжнародній арені не тільки регіонального, але й глобального рівнів, незважаючи на те, що інтереси торгівлі та господарського розвитку поки переважають над військово-політичною стурбованістю азійських країн. Залежність експортоорієнтованих азійських економік від американського долара, особливо загострюється в періоди світових фінансових криз, зміна характеру міжнародного поділу праці у Східній Азії, а також нерівномірність економічного розвитку азійських держав підштовхують ці країни до розробки тих чи інших концепцій створення єдиної азійської валюти та регіонального ринку. При цьому перспектива формування єдиного економічного і фінансового простору в Азії розглядається як альтернатива азійського варіанту Євросоюзу з по-

дальшою можливістю – загального євразійського ринку. Російські вчені виявляють зацікавленість у розробці подібних інтеграційних концепцій з метою більш ефективного використання потенціалу Росії, особливо російського Далекого Сходу, Сибіру і Крайньої Півночі. Наслідки подолання глобальної фінансової та економічної кризи вказують на нову розстановку сил в АТР і світі. На сьогоднішній день багато говорять про те, що Китай вийде з кризи найбільш посиленним, а США – ослабленими. Якою вийде з кризи Росія і яким способом вона буде компенсувати свою економічну слабкість, залежить великою мірою не стільки від міжнародної ситуації, скільки від її власних зусиль. Не можна не відзначити роль Росії на міжнародній арені в умовах глобальної кризи, без участі якої неможливе повноцінне протікання світових і регіональних процесів.

Не можна не сказати про реальні інтеграційні процеси нового ХХІ століття, які розширюють політичну карту азійській частині АТР створенням Шанхайської організації співпраці.

Посилення процесів регіональної інтеграції в АТР не тільки помітно змінює зовнішньополітичні пріоритети Росії і Китаю, але і здатне викликати фундаментальні зрушення у світовій політиці та економіці. Оцінюючи геостратегічні тенденції та геополітичні реалії Східної Азії можна відзначити, що Росії необхідно повномасштабне включення в процеси регіональної інтеграції в Східній Азії та АТР в цілому. Однак у процесах економічної інтеграції Росії в АТР необхідно врахувати як позитивний, так і негативний вплив інтеграційних факторів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гельбрас У. Куди йде Китай [Текст] / У. Гельбрас // МЕ і МО. – 1998. – № 4.
2. Єфімова М. Ландышева А. Китай за межею краху [Текст] / М. Єфімова // Експерт. – 1999. – № 7.
3. Кашин, В. Російсько – китайські відносини в 2005 році [Текст] / В. Кашин // Проблеми Далекого Сходу. – 2006. – № 3. – С. 71 – 74.
4. Мікеєв В. Російсько – китайські відносини: успіхи і нові виклики Росії [Текст] / В. Мікеєв // Азія і Африка. – 2005. – № 1. – С. 2 – 5.
5. Спирин Г. Когда осознание определяет бытие [Текст] / Г. Спирин / “China PRO” – Весь Китай. – № 10. – 2007.
6. Циганов Ю. Російсько-китайські взаємини спікера та Тайвань [Текст] / Ю. Циганов // МЕ і МО. – 1998. – № 3.